ВИДАННЯ, ПРИСВЯЧЕНІ УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВУ

Українське перекладознавство XX сторіччя: бібліографія / ЛНУ імені Івана Франка, НТШ; уклав Тарас Шмігер. – Львів, 2013. – 626 с.
Тарас Шмігер. Історія українського перекладознавства XX сторіччя. – К.: Смолоскип, 2009. – 342 с.

Найпомітнішою подією XXI ст. в розвитку української науки про переклад став, безперечно, вихід у світ наприкінці 2013 року книжки, а радше бібліографічного фоліанта "Українське перекладознавство XX сторіччя", укладеного хоча ще й молодим за віком, проте вже достатньо відомим у перекладознавчих колах науковцем-дослідником, кандидатом філологічних наук, доцентом кафедри перекладознавства і контрактивної лінгвістики імені Григорія Кочура Львівського національного університету імені Івана Франка Тарасом Шмігером.

Навряд чи є у світі ще хоча б одна країна, яка могла би похвалитися подібним виданням, що, зокрема, відображає відомості про перекладознавчі публікації в Україні за 1900–2000 рр., тобто за ціле століття. Лишається тільки дивуватися, яку величезну працю проробив автор цієї солідної за обсягом і чудової у своєму поліграфічному виконанні книжки. Адже це лише в наші часи поява нової монографії, посібника, підручника, наукової праці чи методичних рекомендацій фіксується електронними каталогами, більшість же позицій бібліографічного корпусу розглядуваного довідника, які хронологізовано по роках і кількість яких 4710, можна було віднайти хіба що в карткових каталогах певно що не однієї бібліотеки. То скільки ж це потрібно часу та яких неймовірних зусиль, аби скласти такий довідник, робота над яким надзвичайно ускладнена ще й наявністю в ньому таких змістовних і вичерпних допоміжних покажчиків, як іменний, тематичний та мовний покажчик, у якому систематизовано перекладознавчі праці стосовно 89 мов. Тематичний покажчик, зокрема, містить такі розділи та підрозділи: I. Теорія перекладу: 1. Поняття і принципи; 2. Історія перекладознавства: 3. Мовні питання перекладу; 4. Літературні питання перекладу; 5. Переклад поезії; 6. Соціологічні питання перекладу; 7. Юридичні аспекти перекладу. Авторське право; 8. Довідкові видання і бібліографія. II. Історія перекладу: 1. Стан художнього перекладу в Україні. Поточні питання перекладацтва; 2. Світова література в українських перекладах; 3. Українська література в перекладах; 4. Перекладні серії, антології часописи; 5. Статистичні відомості. III. Критика перекладу: 1. Загальні питання; Перекладознавчий аналіз; 3. Перекладознавча рецензія; 4. Мова перекладів; 5. Редагування. IV. Дидактика перекладу: 1. Загальні питання; 2. Переклад як засіб навчання мови; 3. Навчальні програми. Методичні рекомендації; 4. Посібники. Підручники. Конспекти лекцій; 5. Викладання перекладної літератури. Чи потрібні тут додаткові тлумачення, коли й так видно, яка це потрібна й воістину титанічна робота!

Крім того, видання має цікаву змістовну передмову професора ЛНУ, дійсного члена НТШ Роксолани Зорівчак "Вагомий здобуток на шляху до енциклопедії українського перекладознавства", велику вступну статтю укладача "Українська перекладознавча бібліографія: поняття, історія, принципи", назви яких промовисто говорять самі за себе, а ще – присвяту автора, у непересічній любові якого до перекладознавчої науки автор цих рядків пересвідчився ще 2009 року, під час виступу Т. Шмігера в Києві, у приміщенні Національної спілки письменників України, на презентації його книжки "Історія українського перекладознавства XX сторіччя", випущеною видавництвом "Смолоскип", яка, безумовно, варта не меншої уваги з боку всіх зацікавлених, адже в цій

монографії вперше систематизовано історію українського перекладознавства XX ст., обґрунтовано його періодизацію та визначено засадничі проблеми наукового пошуку в широкому історико-філологічному контексті. Це також перша спроба охарактеризувати особливості української перекладознавчої школи, дослідити не лише найвищі осяги перекладознавчої думки, а й скромніші, пересічні праці, водночас до наукового вжитку впроваджено низку невідомих та несправедливо забутих імен.

Монографія розпочинається ознайомлювальною статтею Р. Зорівчак і складається зі вступу, в якому викладені методологічні основи вивчення історії українського перекладознавства, та з чотирьох частин. Частина І. Українське перекладознавство на початку XX сторіччя: 1. Іван Франко – основоположник українського перекладознавства; 2. Критика перекладу – основа для розвитку теорії перекладу. Частина ІІ. Становлення перекладознавства як науки в Україні: 1. Перекладознавчі дослідження між двома світовими війнами; 2. Перекладознавчі погляди Миколи Зерова; 3. Олександр Фінкель – теоретик перекладу; 4. Перекладознавство на західноукраїнських землях 1920–1930-х рр. Частина ІІІ. Перекладознавство середини XX сторіччя: 1. Роль Максима Рильського в розвитку перекладознавства; 2. Внесок українських дослідників у розвиток теорії та історії перекладу. Частина IV. Українська школа перекладознавства останньої чверті XX сторіччя: 1. На шляху до міждисциплінарності; 2. 1990-ті рр.: нові горизонти українського перекладознавства. У висновках монографії підведені підсумки розвитку українського перекладознавства минулого сторіччя з тематичним переліком імен науковців, що розробляли відповідну перекладознавчу ділянку. Список використаної літератури налічує 629 вітчизняних та зарубіжних науково-критичних праць і довідкових джерел. Видання ілюстроване портретами провідних українських перекладознавців та світлинами їхніх окремих праць, має іменний покажчик та розлогу анотацію англійською мовою. Воно орієнтоване на перекладознавців, перекладачів, філологів, культурологів, загалом усіх, хто носить у серці найбільший скарб Нації – Рідне Слово. Серед схвальних виступів і відгуків провідних учених-перекладознавців, відомих письменників-перекладачів та викладачів університетів, присутніх на презентації, пролунала, правда, і одна репліка, що намагалася поставити під сумнів доречність створення "науки про науку". Та минув зовсім невеликий проміжок часу, який розставив усе на свої місця, адже монографія Т. Шмігера запитана філологами, а надто вона слугує основним незамінним навчальним посібником для тих, хто читає та вивчає запроваджений університетський курс "Перекладознавство в Україні: напрями, школи, концепції".

Несправедливо було б не додати, що в обох випадках відчувається широкомасштабна та водночас вельми ґрунтовна перекладознавча школа видатного вченого-перекладознавця, академіка АВШ України, доктора філології, професора, автора найбільшої в Україні кількості праць із теорії та практики перекладу Роксолани Петрівни Зорівчак, котра, власне, є науковим керівником, автором ідей та натхненником обох розглянутих видань.

Валерій Кикоть
м. Черкаси

Отримано 17 лютого 2014 р.